

JAMOAT TARTIBI VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING ISHTIROKI

O'zbekiston Respublikasi

Jamoat xavfsizligi universiteti

Kursant **MIRALIYEV XUMOYUNMIRZO**

Annotatsiya: Mazkur maqolada jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning ishtiroki, uning ahamiyati hamda samarali mexanizmlari tahlil qilingan. Fuqarolarning huquqiy ong va madaniyatini oshirish, mahalla institutining o'ri, jamoatchilik nazorati hamda huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan hamkorlik masalalari yoritilgan. Shuningdek, jamoat xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning faol ishtiroki jamiyatda tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashning muhim omili ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Jamoat tartibi, jamoat xavfsizligi, fuqarolar ishtiroki, huquqiy madaniyat, jamoatchilik nazorati, mahalla, huquqbuzarliklar profilaktikasi, ichki ishlar organlari, fuqarolik jamiyati, xavfsizlik, qonun ustuvorligi, hamkorlik.

Abstract: This article analyzes the participation of citizens in ensuring public order and security, its importance and effective mechanisms. The issues of increasing the legal awareness and culture of citizens, the role of the mahalla institution, public control and cooperation with law enforcement agencies are covered. It is also substantiated that the active participation of citizens in ensuring public security is an important factor in strengthening peace and stability in society.

Keywords: Public order, public security, citizen participation, legal culture, public control, mahalla, crime prevention, internal affairs bodies, civil society, security, rule of law, cooperation.

Bugungi kunda jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash har bir davlatning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda tinchlik va barqarorlikni saqlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jinoyatchilikning oldini olish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Shu bilan birga, jamoat xavfsizligini

ta'minlash faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi bo'lib qolmay, balki fuqarolarning faol ishtirokini ham talab etadi.

Fuqarolarning jamoat tartibini saqlashdagi ishtiroki fuqarolik jamiyatining muhim belgilaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish va xavfsiz muhit yaratishda aholining bevosita ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, mahalla institutlari, jamoatchilik tuzilmalari va nodavlat tashkilotlarning faoliyati jamoat xavfsizligini mustahkamlashda katta rol o'ynaydi.

Mamlakatimizda so'nggi yillarda jamoat xavfsizligini ta'minlash tizimini takomillashtirish, fuqarolarning davlat va jamiyat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. "Xavfsiz mahalla", "Obod va xavfsiz hudud" kabi tizimlarning joriy etilishi fuqarolar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning ishtiroki turli shakllarda namoyon bo'ladi. Jumladan, mahalla yig'inlarida faol qatnashish, huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha targ'ibot ishlarini olib borish, yoshlar tarbiyasiga e'tibor qaratish hamda huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan hamkorlik qilish ushbu faoliyatning muhim yo'nalishlari hisoblanadi. Fuqarolarning bunday faolligi nafaqat jinoyatchilikning kamayishiga, balki jamiyatda o'zaro ishonch va hamjihatlik muhitining shakllanishiga ham xizmat qiladi.

Shuningdek, fuqarolarning huquqiy madaniyati va huquqiy savodxonligini oshirish jamoat xavfsizligini ta'minlashning muhim omillaridan biridir. Qonunlarni biladigan, o'z huquq va majburiyatlarini anglaydigan fuqarolar jamiyatda tartib-intizomning mustahkam bo'lishiga yordam beradi. Shu sababli aholining huquqiy ongini yuksaltirish, ayniqsa yoshlar o'rtasida huquqiy tarbiyani kuchaytirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, globallashtirish va axborot texnologiyalari rivojlanayotgan hozirgi davrda jamoat xavfsizligini ta'minlashda yangi yondashuvlar va

fuqarolarning faol hamkorligi zarur bo‘lib bormoqda. Turli tahdid va xavf-xatarlarning oldini olishda davlat organlari bilan bir qatorda jamoatchilikning ham mas’uliyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur ishning asosiy maqsadi jamoat tartibi va xavfsizligini ta’minlashda fuqarolarning ishtiroki, uning ahamiyati hamda samarali mexanizmlarini tahlil qilishdan iboratdir. Shuningdek, fuqarolar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o‘rtasidagi hamkorlikning o‘rni hamda jamoatchilik nazoratining jamiyat xavfsizligini mustahkamlashdagi ahamiyati yoritiladi.

Jamoat tartibi va xavfsizligi tushunchasi. Jamoat tartibi va xavfsizligi jamiyat barqarorligini ta’minlovchi eng muhim omillardan biridir. Jamoat tartibi deganda jamiyatda fuqarolarning tinch, osoyishta va qonuniy hayot kechirishi uchun zarur bo‘lgan ijtimoiy-huquqiy muhit tushuniladi. Jamoat xavfsizligi esa fuqarolarning hayoti, sog‘lig‘i, huquq va erkinliklarini turli xavf va tahdidlardan himoya qilishga qaratilgan tizimdir.

Har qanday davlatda jamoat xavfsizligini ta’minlash davlat organlari, huquqni muhofaza qiluvchi tashkilotlar va fuqarolarning o‘zaro hamkorligi asosida amalga oshiriladi. Ayniqsa, fuqarolarning faol ishtiroki xavfsizlik tizimining samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

Fuqarolarning jamoat xavfsizligini ta’minlashdagi o‘rni. Fuqarolar jamoat tartibini saqlashning asosiy subyektlaridan biri hisoblanadi. Chunki jamiyatda sodir bo‘layotgan turli huquqbuzarlik va salbiy holatlarga birinchi navbatda fuqarolar duch keladi. Ularning hushyorligi, qonunlarga hurmat bilan qarashi va mas’uliyat hissi jamoat xavfsizligini ta’minlashga katta hissa qo‘shadi.

Fuqarolarning ishtiroki quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

- huquqbuzarliklarning oldini olishda hamkorlik qilish;
- mahalla va jamoatchilik tadbirlarida faol qatnashish;
- yoshlar tarbiyasiga e’tibor qaratish;
- huquqni muhofaza qiluvchi organlarga ko‘maklashish;
- jamoat joylarida tartib-intizomga rioya qilish.

Fuqarolarning bunday faolligi jamiyatda tinchlik va osoyishtalikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Mahalla institutining ahamiyati. Mahalla jamiyatning eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri hisoblanadi. U fuqarolarni birlashtiruvchi, ularning muammolarini o'rganadigan va jamoatchilik nazoratini amalga oshiradigan tizimdir.

Jamoat tartibini saqlashda mahalla quyidagi vazifalarni bajaradi:

- notinch oilalarni aniqlash;
- yoshlar bilan profilaktik suhbatlar o'tkazish;
- ijtimoiy yordamga muhtoj fuqarolarni qo'llab-quvvatlash;
- huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha targ'ibot ishlarini olib borish.

Mahalla faollari va profilaktika inspektorlarining hamkorligi natijasida ko'plab salbiy holatlarning oldi olinmoqda. Ayniqsa "Xavfsiz mahalla" tizimining joriy etilishi fuqarolar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi hamkorlikni yanada kuchaytirdi.

Huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan hamkorlik. Jamoat xavfsizligini ta'minlashda ichki ishlar organlari muhim o'rin tutadi. Biroq xavfsizlikni samarali ta'minlash uchun faqat davlat organlarining sa'y-harakatlari yetarli emas. Shu sababli fuqarolar bilan yaqin hamkorlik qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Fuqarolar tomonidan huquqbuzarliklar haqida tezkor ma'lumot berilishi, profilaktik tadbirlarda ishtirok etilishi hamda jamoat nazoratining kuchaytirilishi jinoyatchilikning kamayishiga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali fuqarolar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi aloqa yanada rivojlandi. Onlayn murojaatlar, mobil ilovalar va videokuzatuv tizimlari xavfsizlikni ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Yoshlar tarbiyasi va profilaktik faoliyat. Yoshlar jamiyatning eng faol qatlamidir. Shu sababli ularning huquqiy madaniyatini oshirish va turli salbiy ta'sirlardan himoya qilish jamoat xavfsizligini ta'minlashning muhim yo'nalishlaridan biridir.

Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish uchun:

- ✓ sport va madaniy tadbirlarni keng tashkil etish;

- ✓ huquqiy tarbiya darslarini kuchaytirish;
- ✓ internet xavfsizligi bo'yicha tushuntirish ishlarini olib borish;
- ✓ yoshlarning bandligini ta'minlash zarur.

Oila, maktab, mahalla va davlat tashkilotlarining hamkorligi yoshlar tarbiyasida muhim ahamiyatga ega.

Huquqiy madaniyat va jamoatchilik nazorati. Huquqiy madaniyat fuqarolarning qonunlarga hurmat bilan qarashi va o'z huquq hamda majburiyatlarini bilishidir. Jamiyatda huquqiy madaniyat qanchalik yuqori bo'lsa, jamoat tartibi shunchalik mustahkam bo'ladi.

Jamoatchilik nazorati ham jamoat xavfsizligini ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Fuqarolarning ijtimoiy faolligi, mahalla yig'inlari va jamoat tashkilotlari faoliyati orqali qonunbuzarliklarning oldi olinadi.

Shuningdek, ommaviy axborot vositalari va internet tarmoqlari orqali huquqiy targ'ibot ishlarini kuchaytirish fuqarolarning huquqiy ongini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy yondashuvlar va xavfsizlik tizimi. Hozirgi kunda jamoat xavfsizligini ta'minlashda zamonaviy texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Videokuzatuv kameralarining o'rnatilishi, elektron nazorat tizimlari va raqamli texnologiyalar jinoyatchilikning oldini olishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Shuningdek, "Xavfsiz shahar" va "Xavfsiz mahalla" tizimlari orqali jamoat tartibini nazorat qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa fuqarolar xavfsizligini ta'minlash va huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshirmoqda.

Umuman olganda, jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning faol ishtiroki jamiyat tinchligi, qonun ustuvorligi va barqaror rivojlanishining muhim omili hisoblanadi.

Jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash har qanday davlat va jamiyatning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda tinchlik, osoyishtalik va barqarorlikni saqlash fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish bilan chambarchas bog'liqdir. Mazkur mavzuni o'rganish natijasida shuni ko'rish mumkinki, jamoat xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning faol ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida jamoat tartibi va xavfsizligi tushunchalari, ularning mazmun-mohiyati hamda jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni tahlil qilindi. Jamoat xavfsizligi nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning faoliyati, balki fuqarolarning qonunlarga hurmat bilan qarashi, huquqiy madaniyati va ijtimoiy faolligi bilan ham bevosita bog‘liq ekanligi aniqlandi.

Ish jarayonida fuqarolarning jamoat xavfsizligini ta‘minlashdagi ishtiroki turli yo‘nalishlarda namoyon bo‘lishi yoritildi. Jumladan, huquqbuzarliklarning oldini olish, mahalla faoliyatida qatnashish, yoshlar tarbiyasiga e‘tibor qaratish hamda huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan hamkorlik qilish fuqarolarning asosiy vazifalaridan biri ekanligi ta‘kidlandi. Fuqarolarning bunday faolligi jamiyatda jinoyatchilikning kamayishiga, o‘zaro ishonch va hamjihatlik muhitining shakllanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023. – 120 b.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2014. – 35 b.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Jamoat xavfsizligi to‘g‘risida”gi normativ-huquqiy hujjatlari to‘plami. – Toshkent, 2022. – 150 b.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2016. – 28 b.
5. Mirziyoyev, Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.
6. Mirziyoyev, Sh.M. *Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 48 b.
7. Ismoilov, I. *Huquqbuzarliklar profilaktikasi*. – Toshkent: Akademiya, 2020. – 240 b.
8. Axmedov, B. *Jamoat xavfsizligini ta‘minlash asoslari*. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021. – 310 b.
9. Rustamboyev, M. *Jinoyat huquqi*. – Toshkent: TDYU, 2022. – 410 b.